

Sygn. akt VIII Ka 590/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 września 2013 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku VIII Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący-Sędzia SO Krzysztof Kamiński

Protokolant: Aneta Chardziejko

z udziałem prokuratora Marka Żendziana, po rozpoznaniu w dniu 12 września 2013 r. sprawy K. S. oskarżonego o czyn z art. 178a§4 k.k. w zb. z art. 244 k.k. na skutek apelacji wniesionej przez prokuratora od wyroku Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 6 maja 2013 r. (sygn. akt XV K 202/13):

I. Przypisany oskarżonemu czyn kwalifikuje z art. 178a§4 k.k. i przepis ten przyjmuje za podstawę skazania i wymiaru kary (punkt I części dyspozytywnej wyroku).

II. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy.

III. Zwalnia oskarżonego od kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.

UZASADNIENIE

K. S. został oskarżony o to, że w dniu 16 grudnia 2012 r. około godz. 12:50 w (...) na ul. (...) nie stosując się do orzeczonego przez Sąd Rejonowy w Białymstoku sygn. akt XV K 464/12 prawomocnego zakazu prowadzenia pojazdów kierował samochodem osobowym marki (...) o numerze rejestracyjnym (...), będąc w stanie nietrzeźwości, wyniki badań: I – 1,47 mg/dcm³ (2,954‰), II – 1,40 mg/dcm³ (2,814‰) alkoholu w wydychanym powietrzu, tj. o czyn z art. 178a§4 k.k. w zb. z art. 244 k.k.

Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 6 maja 2013 r. w sprawie sygn. akt XV K 202/13 oskarżonego K. S. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu z tym, że zakwalifikował go z art. 178a§1 k.k. w zw. z art. 178a§4 k.k. w zb. z art. 244 k.k. i za to na mocy art. 178a§1 k.k. w zw. z art. 178a§4 k.k. w zb. z art. 244 k.k. w zw. z art. 11§2 k.k. skazał go, zaś na mocy art. 178a§4 k.k. w zw. z art. 11§3 k.k. i wymierzył mu karę 4 (czterech) miesięcy pozbawienia wolności.

Na mocy art. 42§2 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 (trzech) lat z wyłączeniem wózków jezdniowych podnośnikowych.

Zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 120 (stu dwudziestu) złotych tytułem opłaty oraz obciążył go pozostałymi kosztami sądowymi w kwocie 90 (dziewięćdziesięciu) złotych.

Powyższy wyrok, na podstawie art. 425§1 i 2 i art. 444 k.p.k. zaskarżył w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść oskarżonego prokurator i na podstawie art. 427§ 1 i 2, art. 437§2 i art. 438 pkt 1 i 4 k.p.k. zarzucił wyrokowi temu:

I. rażąco niewspółmierność wymierzonego oskarżonemu środka karnego w następstwie niedostatecznego uwzględnienia przez Sąd stopnia społecznej szkodliwości czynu i stopnia winy oskarżonego, zwłaszcza okoliczności popełnienia czynu zarzucanego aktem oskarżenia, stanu nietrzeźwości oskarżonego K. S., posiadającego w wydychanym powietrzu w chwili badania prawie 3 promile alkoholu i w tym stanie kierowanie pojazdem w godzinach najwyższego zagęszczenia ruchu ulicznego i aktywności innych uczestników ruchu drogowego, w szczególności zaś uprzedniej karalności oskarżonego za czyny z art. 178a§1 k.k. oraz faktu popełnienia zarzucanego mu czynu w okresie obowiązującego do zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w konsekwencji orzeczenie środka

karnego zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych wprowadzie na okres 3 lat, jednakże z wyłączeniem wózków jezdniowych podnośnikowych, przez co nie zostaną osiągnięte cele oddziaływania społecznego, a przede wszystkim cele indywidualno – prewencyjne.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę wyroku poprzez orzeczenie wobec oskarżonego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat.

Na rozprawie apelacyjnej prokurator oświadczył, że dodatkowo zarzuca wyrokowi błędną kwalifikację prawną przypisanego oskarżonemu czynu i wniósł na podstawie art. 455 k.p.k. – na korzyść oskarżonego – o zmianę kwalifikacji prawnej czynu oraz podstaw prawnych skazania i wymiaru kary na art. 178a§4 k.k. (k. 112).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja prokuratora jest bezzasadna, przy czym na skutek zainicjowania postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy miał możliwość zmiany zaskarżonego wyroku w zakresie kwalifikacji prawnej czynu, a w konsekwencji tego podstawy prawnej skazania i wymiaru kary, o co zasadnie wnosił podczas rozprawy odwoławczej prokurator.

Odnosząc się na wstępie do apelacji prokuratora wskazać należy, że nie każda różnica w ocenie wymiaru kary może uzasadniać zarzut rażącej niewspółmierności kary w rozumieniu art. 438 pkt 4 k.p.k., ale tylko taka, która jest natury zasadniczej, to znaczy jest niewspółmierna w stopniu nie dającym się zaakceptować. Niewspółmierność rażąca to znaczna, "bijąca w oczy" różnica między karą wymierzoną, a karą sprawiedliwą, zasłużoną (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 30 maja 2003 r., II AKa 163/03, OSA 2003/11/113).

O ile kwestią dyskusyjną jest, czy orzeczona wobec oskarżonego kara, rozumiana jako całokształt kar i środków karnych, jest współmierna w rozumieniu art. 438 pkt 4 k.p.k. (należy wszakże do kategorii ocennej), o tyle nie jest ona niewspółmierna w stopniu rażącym (nieakceptowanym) z tego tylko powodu, że wymiar środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych jest niższy o 1 rok, niż postulowany oraz, że z jego zakresu wyłączone zostały wózki jezdniowe podnośnikowe.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że Sąd I instancji szczegółowo i logicznie uargumentował swoje stanowisko w omawianej kwestii, a zwłaszcza co do zakresu kwestionowanego środka karnego. W związku z tym zbędnym jest przywoływanie na obecnym etapie postępowania tych samych okoliczności i komentowania w szerszym zakresie spornego rozstrzygnięcia, notabene zasługującego na pełną akceptację. W tym miejscu wskazać jedynie należy, że zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem sądowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2007 r., III KK 145/07, LEX nr 296730) obowiązek orzekania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych wobec sprawcy przestępstwa polegającego na kierowaniu w stanie nietrzeźwym pojazdem mechanicznym, jest ściśle powiązany przede wszystkim z rodzajem pojazdu, jaki prowadził. Kierując pojazdem określonego rodzaju sprawca nadużył bowiem uprawnień do prowadzenia takich właśnie pojazdów. Skoro oskarżony w chwili czynu kierował samochodem osobowym, niecelowym jest pozbawianie go możliwości kierowania wózkami jezdniowymi podnośnikowymi.

Omówienie uchybienia stwierdzonego przez Sąd Okręgowy z urzędu wymaga odniesienia się do teorii prawa karnego w przedmiocie instytucji zbiegu przepisów ustawy, a mianowicie sytuacji, kiedy jeden czyn realizuje znamiona ustawowe dwóch lub więcej typów przestępstw. Pomijając rozważania dotyczące istnienia rodzajów zbiegów przepisów ustawy, ich opisu i znaczenia przy dokonywaniu prawno–karnej oceny różnych przestępczych zachowań, odnieść się należy jedynie do kwestii pozostającej w zainteresowaniu przedmiotowej sprawy, a więc relacji art. 178a§4 k.k. oraz art. 178a§1 k.k. i art. 244 k.k..

Dla czytelności powyższych rozważań rozpocząć trzeba od przedstawienia analizy charakteru prawnego art. 178a§4 k.k. I tak wskazać należy, iż w przepisie tym został określony kwalifikowany typ przestępstwa prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Znamiona tego przestępstwa są zrealizowane wówczas, gdy sprawca popełnia przestępstwo:

1) będąc wcześniej prawomocnie skazany za przestępstwo m.in. prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego (art. 178a§1 k.k.)

2) w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego za przestępstwo.

Przestępstwo z art. 178a§4 k.k. jest zatem typem kwalifikowanym do przestępstwa z art. 178a§1 k.k., a w zakresie jego popełnienia w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, orzeczonego za przestępstwo – także do przestępstwa z art. 244 k.k.

W doktrynie prawa karnego (por. Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Tom I. Komentarz do art. 1-116 k.k., Zakamycze, 2007, G. Bogdan, Z. Cwiakalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll (red.) s. 148) przyjmuje się, że pomijalny (rzeczywisty niewłaściwy) zbieg przepisów ustawy występuje wówczas, gdy ten sam czyn (jeden czyn) realizuje jednocześnie znamiona kilku typów czynów zabronionych i między zakresami tych typów zachodzi stosunek krzyżowania. Stosunek merytoryczny pozostających w zbiegu typów jest przy tym taki, że zakwalifikowanie czynu tylko z jednego przepisu oddaje jego całą zawartość kryminalną.

Decyzja Sądu, który z krzyżujących się przepisów ma być zastosowany, powinna być rozstrzygana na podstawie reguł wyłączenia wielości ocen, wynikających z zasady subsydiarności, bądź zasady konsumpcji. Ta ostatnia zasada wchodzi w grę wtedy, gdy przepis, który traktujemy jako konsumujący jest skonstruowany w ten sposób, że w realizację jego znamion wkalkulowano w zasadzie te elementy decydujące o ładunku społecznej szkodliwości, które wiążą się z realizacją znamion typu, który podlega skonsumowaniu, albo nawet jeszcze szerzej, kryminalna zawartość wiążąca się ze znamionami typu, który podlega skonsumowaniu, jest już uwzględniona w sankcji przewidzianej za typ, który konsumuje, wobec czego nie należy w kwalifikacji prawnej czynu tego odzwierciedlać.

Przenosząc przedstawione rozważania na grunt niniejszej sprawy, stwierdzić trzeba, że w odniesieniu do czynu, który przypisano K. S., mamy do czynienia z regułami wynikającymi z zastosowania zasady konsumpcji. Taki też pogląd został zaprezentowany w doktrynie przez Ryszarda A. Stefańskiego (Przestępstwo z art. 178a§4 k.k., Państwo i Prawo 2010/9/60, teza nr 3, Ustawowe zaostrenie represji za przestępstwa komunikacyjne. Prokuratura i Prawo 2010/7-8/7 – artykuł, teza nr 3). W powołanym artykule wskazał on, że zgodnie z zasadą *lex consumens derogat legi consumpte*, art. 244 k.k. zostaje pochłonięty przez art. 178a§4 k.k., który wśród znamion zawiera także niestosowanie się do zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych.

W ocenie Sądu Okręgowego stosowanie zasady konsumpcji przy pomijalnym zbiegu przepisów ustawy wynikać powinno właśnie z tego, że przepis traktowany jako konsumujący (art. 178a§4 k.k.) jest skonstruowany w ten sposób, że w jego realizację wkalkulowany jest zakaz stanowiący istotę przepisu konsumowanego (art. 244 k.k.). Ta sama reguła znajduje również zastosowanie w przypadku wzajemnej relacji art. 178a§1 k.k. i art. 178a§4 k.k.

Mając na uwadze powyższe, w oparciu o przepis art. 455 k.p.k. należało zmienić zaskarżony wyrok poprzez zmianę kwalifikacji przypisanego oskarżonemu czynu na art. 178a§4 k.k. Konsekwencją tego jest zmiana podstawy prawnej skazania i wymiaru kary (vide pkt I sentencji niniejszego wyroku).

Nie stwierdzając innych uchybień, które mogłyby mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, orzeczono jak w pkt. II sentencji niniejszego wyroku.

Kierując się względami słuszności, w szczególności biorąc pod uwagę istotę zmian dokonanych w rozstrzygnięciu Sądu Rejonowego, na podstawie art. 624§1 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. należało zwolnić oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze.